

מכירת אלכוהול לקטינים וחוקיות השימוש בסוכן מדיח

חוק העונשין בישראל אוסר על מכירת אלכוהול לקטינים מתחת לגיל 18 ועבר עם השנים כמה שינויים וכמה תוספות סעיפים. כדי לאכוף את החוק נוקטת המשטרה בשיטה של הפעלת "סוכנים קטינים" שנראים כמו בגירים, ובדרך זו נפתחת חקירה כנגד מוכרים ובעלי עסקים הגונים שכל רצונם הוא להתפרנס בכבוד ולא לעבור על החוק. האם המשטרה ראשית להעסיק סוכן קטין כדי להפליל בעל עסק במכירת אלכוהול לקטין? האם אפשר לבטל כתב אישום? עו"ד אסף דוק מסביר את רזי החוק, את הבעייתיות הטמונה בדרכי האכיפה בו ומה המצב כיום.

החוק על מכירת אלכוהול לקטינים

מדינת ישראל קבעה בשנת 2009 תוכנית לאומית לצמצום צריכת אלכוהול על ידי קטינים מתוך מטרה לשמור על בריאותם ועל ביטחונם האישי. חוק העונשין התשל"ז-1977, סעיף 193 א', מתייחס לכל מקום ובית מסחר המוכר אלכוהול לקטינים, כולל סופר מרקט, פיצוניה, פאב ועוד. בחוק נקבע כי אסור למכור למבוגרים משקאות אלכוהוליים בין השעות 06.00-23.00 וכי אסור למכור משקאות אלה לקטינים בכל שעות היום. העונש על עבירה זו עלול להגיע לחצי שנה.

בשנת 2010 הוכנס לחוק תיקון ולפיו יכול בעל החנות לדרוש לראות את תעודת הזהות של רוכש המשקה האלכוהולי, כדי לוודא את גילו של המתעניין וכי לוודא שהוא עצמו אינו עובר על החוק. בדרך זו נטל ההוכחה על חוקיות המכירה מוטלת על כתפי בעל העסק או אדם שעבד אצלו.

בהזדמנות זו הוכנס לחוק העונשין סעיף נוסף שמתיר הפעלת 'סוכנים קטינים', המבקשים לכאורה מבעל העסק משקה אלכוהולי, כדי לבחון אם הוא מוכר להם אלכוהול. כמובן שהורי הקטינים מצויים בסוד העניין ונתנו את אישורם לכך. המטרה היא אכיפת החוק כנגד בעלי עסקים שמכרו או סיפקו אלכוהול לקטינים.

התוצאה היא עליה משמעותית במספר תיקי החקירה שנפתחו על מכירת אלכוהול לקטינים ובעקבות כך הגשת כתבי אישום.

הבעייתיות המרכזית ביישום החוק היא שתיקים וכתבי אישום אלה נפתחו כנגד בעלי עסקים שאין להם כל עבר פלילי. פתיחת התיק והגשת כתב האישום נגדם מאפיל על כל עתידם הכלכלי והאישי ומטיל בהם דופי שיקשה עליהם לחזור לתפקד בעתיד.

בנוסף, כדי למגר את תופעת השכרות בקרב קטינים, נקבעו עונשים אף על בעלי עסקים שבמסגרתם נמכרו משקאות אלכוהולים לקטינים.

סעיף 23 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 קובע כי קצין משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה רשאי לצוות בכתב על סגירה של עסק למשך תקופה של עד 30 ימים אם הוא נמצא עוסק במכירת משקאות משכרים ובמידה והדבר נדרש לשם שמירה על שלום הציבור או להחזרת שלום הציבור במידה והופר.

בנוסף, סעיף 23 לחוק קובע כי קצין משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה רשאי לצוות בכתב על סגירת מקום לתקופה שלא תעלה על 15 ימים במידה ומתקיימים התנאים הבאים:

- קיים חשד כי בעסק נמכרו משקאות משכרים לקטינים בניגוד לסעיף 193א לחוק העונשין.
- במידה וניתן לאתר את בעל העסק בשקידה סבירה, ניתנה לו התראה בכתב במהלך השנתיים שקדמו לביצוע העבירה בה הוא

נדרש לנקוט צעדים למניעת הישנות העבירה והובאה לידיעתו אפשרות סגירת העסק במקרה של הישנותה.

עוד נקבע כי לשם ביצוע צו סגירה מנהלי לעסק רשאית המשטרה להשתמש בכוח סביר. אומנם, בקרב קטינים ובני נוער המעוניינים לקנות את המוצר בכל מחיר, רווחת התופעה של קניית המשקאות המשכרים באמצעות מתווך בגיל החוקי. בכדי למנוע את התופעה נקבע איסור לרכוש משקאות אלכוהוליים עבור קטינים או לספק עבורם את המשקה גם ללא כל תמורה. הדבר נאסר במקום ציבורי ללא נוכחות והסכמתו של האחראי על בן הנוער הקטין או שלא במעגל משפחתו. הדין שנקבע בגין עבירה זו הוא כדין בעל עסק שמכר משקאות אלכוהוליים לקטין, קרי, מאסר בפועל למשך שישה חודשים.

הנחיות חדשות והבעייתיות בהפעלת סוכן קטין

בגין ריבוי המקרים על פתיחת חקירה והגשת כתבי אישום כנגד בעלי עסקים נורמטיביים, הוציא המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים, אלי אברבנל, הנחיה חדשה בסוף שנת 2015. הוא קבע שני מצבים שבהם תיק כנגד בעל עסק ייסגר ולא יוגש בו כתב אישום:

□ מכירה בודדת של אלכוהול שרמת האלכוהול בו נמוכה מריכוז של 4.5%.

□ מוכר שעבד במקום יום או יומיים, או אדם שהחליף מוכר קיים לזמן מוגבל וקצר.

על אף הקלות אלה, ניתן להגיש אף בהם כתב אישום אם קיימות נסיבות מחמירות כגון רישום פלילי או אם המכירה הייתה בכמות גדולה.

ההנחיה גם התייחסה לנושא ובו בעל עסק הופלל על ידי סוכן קטין שהופעל בידי המשטרה. היו כמה פסקי דין שבהם בית המשפט הורה על ביטול כתב האישום, מעצם העובדה שהסוכן הקטין נראה בוגר ובעל העסק היה משוכנע כי הוא בגיל המותר למכירה. נאמר כי התנהלות המשטרה במקרה זה לקויה, כי נבחר סוכן קטין שנראה כמו בגיר ועצם בחירתו מפירה את עיקרון המידתיות ואף פוגעת בתחושת הצדק וההגינות.

שינוי נהלי אכיפת חוק האלכוהול

לאור ביטולי כמה כתבי האישום וההשגות על הפעלת הסוכנים הקטינים, התקיימו דיונים בהשתתפות מחלקת ייעוץ וחקיקה וחטיבת התביעות במשטרת ישראל. הודגש בהם כי חשוב לאכוף את החוק על איסור מכירת אלכוהול לקטינים כחלק מהמאבק בצריכת אלכוהול על ידי קטינים, וכי הסוכנים הקטינים חשובים מאוד בתהליך איסוף ההוכחות על העבירה.

עם זאת, הודגש כי פעולתם תיעשה תחת ערכי הגינות ולצד מיצוי כל אמצעי האכיפה האחרים העומדים לרשות המשטרה. כמו כן נקבע כי על פרקליט המחוז לאשר העסקה של סוכן קטין, לאחר שיראה תמונה שלו ויתרשם אם אינו נראה בגיר הרשאי לרכוש אלכוהול, מה שמהווה הטעיה של בעל העסק. התמונה שתועבר לפרקליט המחוז נחשבת כראייה שבה זכאית ההגנה לעיין, אך לא לשכפל או להעתיק. בדרך זו תושג הגינות בין זכויות הנאשם לבין פרטיות הסוכן הקטין.

מה המצב כיום?

כיום סוכנים קטינים ממשיכים להיות מועסקים על ידי המשטרה כדי ללכוד בעלי עסקים המוכרים לקטינים אלכוהול שלא כחוק. הטענות כנגד שיטות אכיפה אלה נוגעות להיבטים הבאים:

- חזקת המודעת אינה חוקתית והופכת את העבירה לאחריות קפידה.
- הסוכנים הקטינים נשלחו להדיח את בעל העסק / המוכר לבצע עבירה ולולא בקשתם ייתכן ולא היה נמכר אלכוהול לקטין.
- אכיפה ברגנית של רשויות החוק שמעמידה לדין את המוכרים ולא את בעל העסק עצמו.
- המשטרה עדיין לא משתמשת בכל כלי האכיפה העומדים לרשותה. לדוגמה, די להטיל קנס ולא להעמיד ישירות לדין פלילי.
- לסיכום, הפעלת סוכנים קטינים שנראים כבגירים עלולה לגרום לבעלי עסקים שהם אנשים נורמטיביים להסתבך בפלילים. הם עצמם או מוכר שלהם מכרו בתמימות אלכוהול לאדם שנראה בגיר, בלי כוונה לעבור על החוק ולספק אלכוהול לקטין.
- העמדת בעל עסק נורמטיבי לדין עלולה למוטט את עסקיו, לפגום במוניטין שלו, להקשות עליו לעשות הסבה מקצועית כי המשטרה לא תיתן לו תעודת ישר ולהפוך אותו לעבריין מועד, ללא כל כוונת זדון מצדו לעבור על החוק.
- על בעלי עסקים המוכרים אלכוהול להיות מודעים להפעלת סוכנים קטינים ולדרוש לראות תעודת זהות ולא לסמוך על מראה עיניים. אם הוגשה נגדם תלונה, עליהם להיעזר בעורך דין פלילי מיומן המכיר את החוק המקורי ואת כל הסעיפים שנספחו לו עם השנים.
- המטרה של אכיפת איסור מכירת אלכוהול לקטינים היא חשובה לעין ערוך, אולם יש לבצע זאת בדרך הוגנת, תוך שמירה על זכויות הקטינים וזכויות בעלי עסקים כאחד.

זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין מכירת משקה משכר לקטין?

עבירת מכירת משקה משכר לקטין הינה עבירה אשר ראויה להיבחן היטב על-ידי עורך דין פלילי מנוסה המבין בתחום. במידה וזומנתם לחקירה פלילית או נאשמתם בעבירת מכירת משקה משכר לקטין פנו ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאירו פרטים ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.

הנך בעל עסק וזומנת לחקירה או שימוע במשטרה בטרם סגירה מנהלית של העסק?

במידה וזומנת לחקירה במשטרה בגין מכירת משקה משכר לקטין או שאתה עומד בפני שימוע טרם סגירה מנהלית של העסק - אתה זקוק לייעוץ משפטי מקצועי שסייע לך למזער את הנזקים הפוטנציאליים הנובעים מהחקירה במשטרה וההחלטה המנהלית לסגור את העסק שלך לתקופה ארוכה. משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לבעלי עסקים רבים הנחשדים במכירת משקאות משכרים לקטינים ו/או העומדים בפני שימוע במשטרה טרם סגירה מנהלית של העסק שלהם, מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה או שאתה עומד בפני שימוע לסגירת העסק פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.